

Mál nr. 235/2025

Nafn málskotsaðila (M)

Nafn varnaraðila (V)

Heiti vátryggingar: Fjölskyldutrygging.

Gildissvið vátryggingar.

Gögn.

1. Málskot móttakið 26. júní 2025 ásamt fylgiskjölum.
2. Bréf V dags. 8. ágúst 2025 ásamt fylgiskjölum.
3. Viðbótarathugasemdir M dags. 28. október 2025 ásamt fylgiskjali.

Málsatvik.

Í málskoti og fylgigögnum kemur fram að M hafi leitað til lögmanns, en umboð hans hafi verið undirritað hinn 27. nóvember 2023. Hafi M við undirritun þess skuldbundið sig til að greiða lögmanninum fyrir umbeðna og veitta þjónustu til samræmis við gjaldskrá og tímaskráningu. Hinn 15. janúar 2024 hafi M verið veitt gjafsókn sem var „*takmörkuð við réttargjöld og lögmannspóknun við rekstur málsins fyrir héraðsdómi*“. Er úrskurður var kveðinn upp í héraðsdómi hinn 23. janúar 2024 hafi gjafsóknarkostnaður M verið ákvarðaður 400.000 kr. Málskostnaðarreikningur hafi hins vegar hljóðað upp á 1.719.040 kr., og því hafi aðeins hluti áfallins kostnaðar verið greiddur úr gjafsókn. Hinn 15. maí 2024 hafi V staðfest bótaskyldu úr réttaraðstoðarlið fjölskyldutryggingar M. Í staðfestingarpósti V komi m.a. fram að aðeins greiðist „*eðlilegur og nauðsynlegur lögmanns- og málskostnaður sem vátryggður getur ekki fengið greiddan frá mótaðila eða hinu opinbera...*“. Telur M því að V sé skylt að greiða þann kostnað sem ekki fékkst greiddur úr gjafsókn hennar, enda hafi verið umsamið að M greiddi lögmanni sínum fyrir umbeðna og veitta þjónustu og hvergi tekið fram að lögmanni hennar væri óheimilt að innheimta hærri fjárhæð en fengist greidd úr gjafsókn M.

Í bréfi V til nefndarinnar er vísað til úrskurða úrskurðarnefndar lögmannna í málum 33/2001 og 23/2021 en af þeim megi ráða að lögmonnum sé óheimilt að innheimta málskostnað úr hendi umbjóðenda sinna umfram það sem fáið greitt samkvæmt gjafsókn, nema sérstaklega sé samið um annað. Hafi kröfu M því verið hafnað þar sem ekki verði séð að neinn lögmannskostnaður hafi fallið á hana vegna málsins. Vísar V þá til þess að samkvæmt skilmálum vátryggingarinnar sé vátryggðum skylt að sækja um gjafsókn nema ljóst sé að skilyrði hennar séu ekki uppfyllt. Komi einnig fram að V greiði nauðsynlegan og eðlilegan lögmanns- og málskostnað sem ekki geti fengist greiddur frá mótaðila eða hinu opinbera. Sé greiðsluskylda V því takmörkuð við þann lögmannskostnað sem sannarlega hafi fallið á vátryggðan eftir að hann hefur neitt allra annarra úrræða til að fá þann kostnað greiddan. Til að bótaréttur sé fyrir hendi þurfi þá að sýna fram á raunverulegt tjón. Hafi V þá skorað á M að leggja ágreining um lögmannskostnað fyrir úrskurðarnefnd lögmannna enda sé frekari innheimta hans ekki heimil samkvæmt fyrrgreindum úrskurðum. Samkvæmt niðurstöðu nefndarinnar feli veiting gjafsóknarleyfis í sér þá breytingu á réttarsambandi lögmanns og umbjóðanda að aðeins sé heimilt að taka þóknun til samræmis við ákvörðun dómara um gjafsóknarkostnað nema sérstaklega sé samið um annað. Í slíkum tilvikum standi það upp á lögmann að ganga frá umboði með þeim hætti að ljóst sé að umbjóðandi hans fallist á að greiða lögmannskostnað umfram gjafsóknarkostnað. Umboðið sem hér liggi fyrir sé ekki afgerandi hvað það varðar. Þess utan sé ekki sýnt fram á að M hafi greitt umræddan reikning og sé því ekki sýnt að hún hafi orðið fyrir umþrættu tjóni. Enn fremur hafi M ekki brugðist við áskorun V um að leggja ágreining um þóknun lögmanns síns, sem V telji ólögmeta, fyrir úrskurðarnefnd lögmannna, og hafi því vanrækt tjónstakmörkunarskyldu sína.

Í viðbótarathugasemdum M kemur fram að í tjónstilkynningu M til V hafi sérstaklega verið tiltekið að gjafsóknarleyfi dygði ekki til greiðslu alls málskostnaðar og hafi því legið fyrir að sótt væri um bætur vegna þess kostnaðar sem eftir stæði. Hafi V fallist á bótaskyldu með hefðbundnum fyrirvara. Sé þá ljóst að M hafi sjálf orðið fyrir kostnaði að fjárhæð 1.317.660 kr. og beri V að bæta það tjón. Er þá tekið fram að lögmaður M hafi á sama tíma rekið annað sams konar mál og í því tilviki hafi viðkomandi vátryggingafélag greitt bætur vegna málskostnaðar. Krafa M sé til samræmis við öll skilyrði viðeigandi skilmála og er því hafnað að tilvitnaðir úrskurðir úrskurðarnefndar lögmannna eigi við. Atvik að baki þeim málum hafi verið allt önnur enda hafi lögmennt þar í öndverðu tekið að sér gjafsóknarmál án þess að áskilja sér rétt til frekari innheimtu hjá umbjóðendum sínum. Í tilviki M hafi aldrei verið samið um annað en að lögmannskostnaður yrði að fullu greiddur. Þá sé fráleitt að ætla M að leita til

úrskurðarnefndar lögmanna enda sé enginn ágreiningur uppi milli M og lögmanns hennar um þá þóknun er hinn síðarnefndi eigi rétt á.

Álit.

Í skilmálum réttaraðstoðartryggingar fjölskyldutryggingar M hjá V kemur fram að V greiði „*nauðsynlegan og eðlilegan lögmanns- og málskostnað sem tryggður getur ekki fengið greiddan frá mótaðila eða hinu opinbera...*“. Af málflutningi aðila má ráða að þá greini á um hvort reikningur lögmanns M sé vegna nauðsynlegs og eðlilegs lögmannskostnaðar, þ.e. hvort M beri að greiða lögmanni sínum frekara endurgjald en fólst í gjafsókn hennar.

Í forsendum fyrrgreindra mála fyrir úrskurðarnefnd lögmanna er byggt á því að „...2. mgr. 127. gr. laga um meðferð einkamála nr. 91/1991, feli í sér takmörkun á heimild lögmanns til að áskilja sér herra endurgjald fyrir flutning gjafsóknarmáls en sem nemur tildæmdri málflutningsþóknun, nema viðkomandi lögmaður semji sérstaklega um annað við umbjóðanda sinn.“ Þá er byggt á því að þegar gjafsóknarleyfi er veitt leiði það til breytingar á samningssambandi aðila, þannig að í stað þess að áskilja sér þóknun úr hendi umbjóðanda feli gjafsóknarleyfi það í sér að lögmaður þiggi þóknun samkvæmt ákvörðun dómara nema sérstaklega sé um annað samið.

Fyrir nefndinni liggur umboð M til lögmanns síns, dags. 27. nóvember 2023. Verður ekki annað séð en að um hefðbundið umboð sé að ræða, sem m.a. kveður á um skuldbindingu M til að greiða lögmanni sínum fyrir umbeðna og veitta þjónustu til samræmis við gjaldskrá á hverjum tíma. Gjafsóknarleyfi var gefið út hinn 15. janúar 2024. Af fyrrgreindri umfjöllun úrskurðarnefndar lögmanna verður að miða við að við útgáfu þess hafi orðið breyting á samningssambandi M og lögmanns hennar, þannig að semja hafi þurft um það sérstaklega ætti að koma til frekari greiðsla vegna málskostnaðar M. Engir frekari samningar eða samskipti um greiðslur eða tilhögun þeirra liggja hins vegar fyrir.

Verður því að telja að vafi sé á því að lögmaður M eigi rétt á að krefjast frekari greiðslu en fékkst úr gjafsókn M. Af því verður M að bera hallann.

Niðurstaða.

M á ekki rétt á bótum úr réttaraðstoðarlið fjölskyldutryggingar sinnar hjá V.

Reykjavík, 2. desember 2025.
rafræn undirskrift

Guðmundur Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Heiða Óskarsdóttir